

**Julita Szlachciuk, Agnieszka
Bobola, Irena Ozimek**

**Polityka wsparcia rozwoju turystyki
w Polsce na poziomie regionalnym i
lokalnym w latach 2007-2013 na
przykładzie wybranych programów
operacyjnych**

Ekonomiczne Problemy Usług nr 97, 127-141

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Irena Ozimek

Agnieszka Bobola

Julita Szlachciuk

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

**POLITYKA WSPARCIA ROZWOJU TURYSTYKI W POLSCE
NA POZIOMIE REGIONALNYM I LOKALNYM W LATACH 2007–2013
NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH PROGRAMÓW OPERACYJNYCH**

Wprowadzenie

Turystyka jest ważną i nowoczesną sferą nie tylko aktywności gospodarcej, ale również społeczną. Aktywność turystyczna jest bowiem jednym z mierników poziomu życia mieszkańców i wskaźnikiem rozwoju cywilizacyjnego społeczeństw¹. Słowa te, zapisane w rządowym dokumencie opisującym kierunki rozwoju turystyki do roku 2015, a przyjęte w 2008 roku, są przesłanką wnioskowania, że w perspektywie długookresowej turystyka ma prowadzić do wzrostu społeczno-gospodarczego Polski, w którym szczególne znaczenie będzie miał nie tylko jej rozwój na obszarach wiejskich i w małych miasteczkach, ale także w całych regionach odwiedzanych przez turystów. Duże znaczenie turystyki w strukturze czynników rozwoju gospodarczego uzasadnione jest jej obecnością we wszystkich sferach gospodarowania, począwszy od dóbr i usług, a skończywszy na wymianie i konsumpcji. Czynniki te warunkują istnienie i rozwój ruchu turystycznego, który zwiększa popyt na różne dobra i usługi turystyczne i okołoturystyczne, a te z kolei stymulują rozwój podaży.

Tak uruchamiany jest mechanizm intensywnego pobudzania wzrostu gospodarczego, który dodatkowo stymulowany jest przez popyt lokalny w wyniku zwiększonych dochodów miejscowej ludności. Prowadzi to także do wzrostu

¹ *Kierunki rozwoju turystyki do 2015 roku*, MSiT, Warszawa 2008, s. 3.

dochodów budżetu danej jednostki terytorialnej (związanych głównie z systemem podatkowym) oraz dochodów podmiotów gospodarczych, produkujących dobra i świadczących usługi, zarówno turystyczne, jak i wobec nich komplementarne. Szczególnie istotny jest aktywizujący wpływ turystyki na rozwój innych dziedzin i branż gospodarowania, które w różnym stopniu biorą udział w obsłudze turystów, przede wszystkim transportu, handlu i gastronomii². Spójny rozwój tych i innych działów z poszanowaniem priorytetu zasad proekologicznego działania to ważne zadania w rozwoju turystyki XXI wieku, który powinien być oparty na zasadach zrównoważonego rozwoju³. Państwo, województwa, powiaty, gminy powinny tworzyć więc warunki do aktywności branży turystycznej, posługując się odpowiednimi instrumentami⁴.

W artykule scharakteryzowano politykę wsparcia rozwoju turystyki na poziomie regionalnym i lokalnym prowadzoną przez jednostki samorządu terytorialnego (JST) ze środków pozyskiwanych z Unii Europejskiej na lata 2007–2013. Analizą objęto działania przyjęte do realizacji przez JST w latach 2007–2011 (stan na 31.12.2011 r.), które umieszczono na stronie internetowej www.mapadotacji.gov.pl.

1. Uwarunkowania rozwoju turystyki

Harmonijny rozwój turystyki w Polsce powinna zapewniać wielopłaszczyznowa współpraca (rysunek 1) administracji rządowej, jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów gospodarczych i ich zrzeszeń oraz organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych. Współpraca tych wszystkich podmiotów jest w dużej mierze uzależniona od bezpośrednich i pośrednich uprawnień gmin, powiatów, które regulują poszczególne akty prawne (tabela 1).

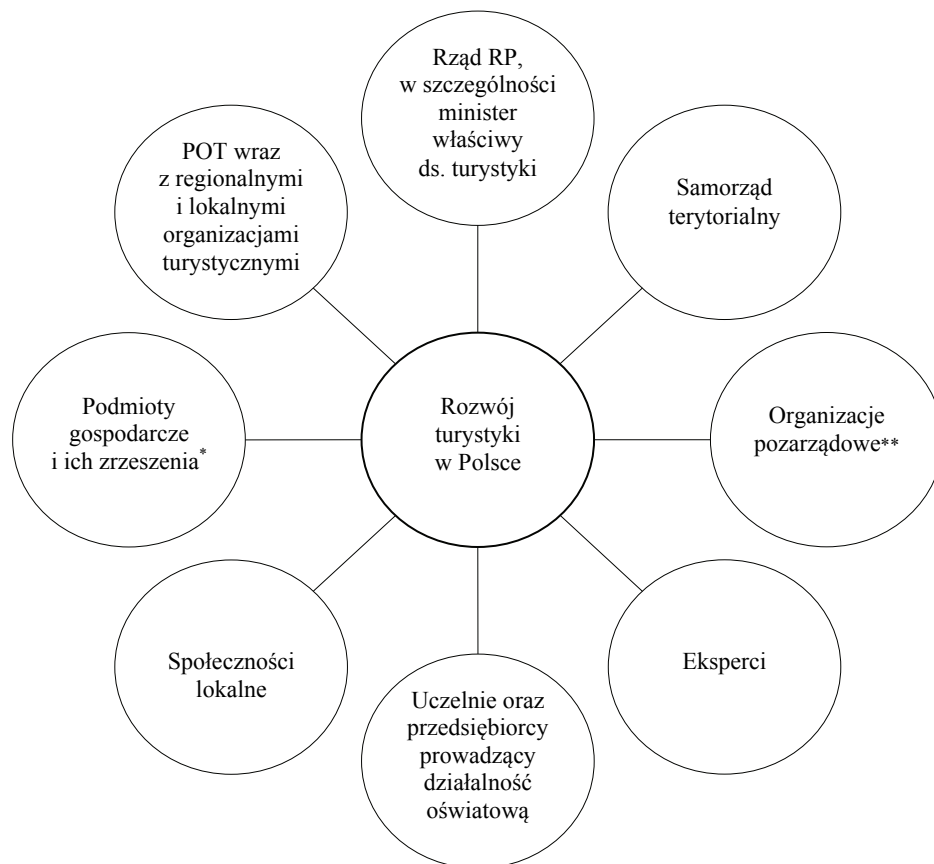
Wymienione prawne przesłanki identyfikują zakres zadań, które są zobowiązane wykonać gminy, powiaty i województwa, by rozwój turystyki mógł

² M. Mongiało, K. Zajkowski, *Turystyka jako szansa rozwoju lokalnego*, „Prawo i Polityka”, www.prawoipolityka.friko.pl, dostęp 20.05.2012.

³ *Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie turystyki i rozwoju* (2004/2212 (INI)) P6-TA (2005) 0337.

⁴ K. Borkowski, M. Łabaj, Z. Jordanek, A. Dudoń, J. Borkowski, *Analiza istniejącej oferty turystycznej; charakterystyka segmentów rynku*, Wyższa Szkoła Turystyki i Ekologii w Suchej Belskiej, www.babiagora.eu, dostęp 20.05.2012.

pozytywnie pobudzać rozwój społeczno-gospodarczy poszczególnych regionów kraju.

* W tym zwłaszcza Polska Izba Turystyki, Izba Gospodarcza Hotelarstwa Polskiego, Polska Izba Hotelarstwa, Polska Izba Turystyki Młodzieżowej, Izba Gospodarcza „Uzdrowiska Polskie”, a także Rada Krajowa Izb Turystyki w Polsce.

** W tym zwłaszcza Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych, Polska Federacja Campingu i Caravaningu, Polska Federacja Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”, Polskie Stowarzyszenie Hotelarstwa i Turystyki, Stowarzyszenie „Konferencje i Kongresy w Polsce”, Stowarzyszenie Gmin Uzdrowiskowych RP.

Rysunek 1. Podmioty wpływające na rozwój turystyki w Polsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Kierunki rozwoju...*, s. 44.

Tabela 1

Akty prawne przyznające samorządom gminnym i powiatowym możliwość wpływu
na rozwój turystyki

Akt prawny	Zakres uprawnień gmin i powiatów mających wpływ na rozwój turystyki	
	bezpośredni	pośredni
1	2	3
Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (DzU 2001, nr 142, poz. 1591, z późn. zm.)	wspieranie rozwoju kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych	zapewnienie odpowiedniej infrastruktury technicznej, społecznej, bezpieczeństwa i porządku publicznego, ładu przestrzennego i ekologicznego, który gminy realizują w ramach zadań własnych gminy
Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku o usługach turystycznych (DzU 2004, nr 223, poz. 2268, z późn. zm.)	kontrola znajdujących się na terenie gminy obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie	prowadzenie przez gminę ewidencji pól biwakowych oraz obiektów hotelarskich niebędących hotelami, motelami, pensjonatami, kempingami, domami wycieczkowymi, schroniskami młodzieżowymi
Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu przestrzennym (DzU z 2003, nr 80, poz. 717, z późn. zm.)	kształtowanie i prowadzenie przez gminę polityki przestrzennej (w tym uchwalanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które określą przeznaczenie terenów na określone cele (w tym turystyczno-rekreacyjne) oraz ustalą zasady ich zagospodarowania i zabudowy)	prowadzenie przez powiat analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego
Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity DzU 2008, nr 25, poz. 150, z późn. zm.)	<ul style="list-style-type: none"> – sporządzanie i realizacja gminnych i powiatowych programów ochrony środowiska (działania te powinny zapewnić między innymi ochronę przyrodniczych walorów turystycznych oraz warunki niezbędne do realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju – sprawowanie przez gminę i powiat kontroli nad przestrzeganiem i stosowaniem przepisów ochrony środowiska 	udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie

1	2	3
Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (tekst jednolity DzU 2009, nr 151, poz. 1220, z późn. zm.)	<ul style="list-style-type: none"> – uprawnienia gminy do tworzenia obszarów chronionego krajobrazu oraz wprowadzania ochrony pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, co wpływa na podniesienie atrakcyjności turystycznej gmin – uzgadnianie przez gminy tworzenia, zmiany granic lub likwidacji parków narodowych, krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000 – tworzenie i utrzymywanie przez gminy terenów zieleni i zadrzewień oraz wymierzanie administracyjnych kar pieniężnych za ich niszczenie 	opiniowanie przez gminę planów ochrony parków narodowych, krajobrazowych i rezerwatów przyrody, obszarów Natura 2000 oraz uzgodnienia zawartych w planach ustaleń dotyczących zagospodarowania turystycznego
Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (DzU 2003, nr 162, poz. 1568, z późn. zm.)	<ul style="list-style-type: none"> – sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych – uprawnienia do tworzenia przez gminę (po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków) parków kulturowych oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej i sporządzanie dla nich planów ochrony 	<ul style="list-style-type: none"> – opracowanie przez gminy i powiaty programów opieki nad zabytkami (zadania ochrony zabytków powinny być uwzględnione w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i przepisach gminy) – prowadzenie gminnej ewidencji zabytków
Ustawa z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity DzU 2012, poz. 406)	wspieranie i promocja twórczości, edukacji i oświaty kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych oraz ochrona dziedzictwa kultury	prowadzenie i organizacja działalności kulturalnej (tworzenie samorządowych instytucji kultury, które będą prowadzić między innymi kluby, świetlice, domy kultury i biblioteki)
Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 roku o bezpieczeństwie imprez masowych (DzU 2009, nr 62, poz. 504, z późn. zm.)	wydawanie przez gminy zezwoleń lub zakazów na organizowanie imprez masowych	wprowadzanie przez powiat dla określonego organizatora zakazu organizowania imprezy masowej na terenie powiatu lub jego części

Źródło: opracowanie własne na podstawie ww. ustaw; H. Kiryłuk, *Działania powiatów i gmin na rzecz rozwoju turystyki na obszarach przyrodniczo cennych*, w: *Zarządzanie turystyką na obszarach przyrodniczo cennych*, red. B. Poskrobko, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomicznej, Białystok 2005, s. 215–216.

Tabela 2

Kompetencje jednostek samorządu terytorialnego w sferze turystyki

Województwo	Powiat	Gmina
<ul style="list-style-type: none"> – dokonywanie wpisu do rejestru organizatorów turystyki i pośredników turystycznych i ich kontroli – nadawanie uprawnień pilota wycieczek i przewodnika turystycznego – zaszerzeganie obiektów hotelarskich do poszczególnych rodzajów i kategorii i ich kontrola – prowadzenie instytucji kultury fizycznej i wypoczynku mających charakter regionalny, koordynacja działań i finansowe wspieranie jednostek kultury fizycznej, sportu i turystyki o zasięgu wojewódzkim oraz wojewódzkich organizacji sportowych i turystycznych – współdziałanie w rozwoju turystyki, kreowanie nowych produktów turystycznych i promocja potencjału turystycznego przez między innymi udział samorządu województwa w Regionalnej Organizacji Turystycznej – koordynacja i rozwój sieci informacji turystycznej w województwie – współpraca z instytucjami zajmującymi się turystyką na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym – organizacja i nadzór wypoczynku dzieci i młodzieży – realizacja zadań z zakresu kultury fizycznej i turystyki w ramach zajęć szkolnych (w tym także „zielone szkoły”) 	<ul style="list-style-type: none"> – prowadzenie instytucji kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku działających na terenie powiatu – prowadzenie szkolnych schronisk młodzieżowych – ewidencja i nadzór nad działalnością oraz dofinansowanie stowarzyszeń działających w sferze kultury fizycznej, związków sportowych i stowarzyszeń turystycznych, mających siedzibę na terenie powiatu – wspieranie finansowe organizacji imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych wysokiej rangi odbywających się na terenie powiatu – współdziałanie w zakresie planowania rozwoju przestrzennego i zagospodarowania terenu w obiekty sportowe, rekreacyjne i turystyczne – koordynacja działań i wspieranie ratownictwa wodnego i górskiego – wspieranie organizacyjne i finansowe stowarzyszeń i organizacji turystycznych działających na obszarze powiatu – promocja i współdziałanie w zakresie rozwoju turystyki kwalifikowanej i innych form aktywnej turystyki w powiecie – realizacja zadań z zakresu kultury fizycznej i turystyki w ramach zajęć szkolnych (w tym także „zielone szkoły”) – współpraca w zakresie promocji rozwoju turystyki w powiecie ze szczególnym uwzględnieniem współpracy z regionalnymi i lokalnymi organizacjami turystycznymi 	<ul style="list-style-type: none"> – prowadzenie ewidencji pól biwakowych i innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie, i prawo kontrolowania obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie – utrzymanie, remont lub przebudowa i rozbudowa obiektów oraz urządzeń sportowych i turystycznych na terenie gminy – tworzenie korzystnych warunków do podejmowania działalności gospodarczej w sferze turystyki na terenie gminy – prowadzenie instytucji kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku działających na terenie gminy – dofinansowanie stowarzyszeń kultury fizycznej, związków sportowych i stowarzyszeń turystycznych mających siedzibę na terenie gminy – planowanie rozwoju przestrzennego i zagospodarowania terenu między innymi w obiekty sportowe, rekreacyjne i turystyczne – wspieranie organizacyjne i organizacji turystycznych działających na terenie gminy – rozbudowa i utrzymanie infrastruktury technicznej (np. transportowej) i społecznej o znaczeniu wojewódzkim – realizacja zadań z zakresu kultury fizycznej i turystyki w ramach zajęć szkolnych (w tym także „zielone szkoły”) – działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego – promocja gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Kierunki rozwoju...*, s. 43–44.

Na zadania te JST mają zagwarantowane środki finansowe w ustawach budżetowych kraju i JST. W tabeli 2 zestawiono kompetencje i zadania koordynowane przez JSP.

2. Fundusze Unii Europejskiej a rozwój turystyki

Rozwój turystyki wymaga stosowania odpowiednich instrumentów, za których pomocą władze publiczne mogą skutecznie i efektywnie oddziaływać na kształtowanie warunków sprzyjających funkcjonowaniu gospodarki turystycznej. Wśród nich ważną rolę odgrywają instrumenty finansowe, w tym wydatki publiczne na turystykę. Wydatki te są ponoszone na różnych poziomach polityki turystycznej, którym przypisano odpowiednie zadania i możliwości oddziaływania na rozwój turystyki. Głównymi źródłami finansowania turystyki ze środków publicznych w Polsce są budżety jednostek samorządu terytorialnego (gmin, powiatów, województw), budżet państwa oraz budżet Unii Europejskiej⁵.

Zagraniczne środki publiczne przeznaczane na finansowanie turystyki w Polsce to przede wszystkim fundusze strukturalne Unii Europejskiej. W latach 2007–2013 finansowano z nich różne programy. W tym okresie na realizację projektów w zakresie turystyki przeznaczono około 6 mld zł (1,5 mld euro), co stanowi 2,2% ogólnej alokacji środków funduszy europejskich w Polsce. Głównym źródłem finansowania rozwoju turystyki przez Unię Europejską jest Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR). W tabeli 3 przedstawiono programy, które wykorzystują JST, by móc sfinansować rozwój turystyki w województwach.

Zasadnicza część środków finansowych wspierających rozwój sektora turystyki trafia do **regionalnych programów operacyjnych (RPO)**, zarządzanych i wdrażanych przez samorządy województw.

Główne cele RPO są związane z kształtowaniem konkurencyjności poszczególnych regionów oraz promowaniem ich zrównoważonego rozwoju. Wszystkie województwa w swoich programach operacyjnych uwzględniły wsparcie rozwoju turystyki, traktując ją jako ważny czynnik podnoszenia konkurencyjności regionów, zwiększania liczby miejsc pracy oraz podnoszenia poziomu życia mieszkańców⁶. Liczbę oraz wartość projektów dotyczących turystyki realizowanych w ramach RPO w układzie wojewódzkim przedstawiono na rysunku 2.

⁵ K. Gralak, *Finansowanie rozwoju turystyki w Polsce ze środków publicznych*, w: *Wybrane aspekty funkcjonowania i rozwoju współczesnej turystyki*, red. I. Ozimek, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2011, s. 7.

⁶ Tamże, s. 14.

Tabela 3

Programy wykorzystywane przez JST na rozwój turystyki w województwach
w latach 2007–2011

	Regionalne programy operacyjne	Infrastruktura i środowisko 2007–2013	Innowacyjna gospodarka	Rozwój Polski wschodniej
1	2	3	4	5
Dolnośląskie	6.1. Turystyka regionalna 6.2. Turystyka aktywna 6.3. Turystyka biznesowa 6.4. Turystyka kulturowa 6.5. Działania wspierające infrastrukturę turystyczną i kulturową	XI.1. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym XI.2. Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym	6.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym	–
Kujawsko-pomorskie	6.1. Rozwój usług turystycznych oparty na zasobach przyrodniczych 6.2. Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych	XI.1. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym	–	–
Lubelskie	1.5. Dotacje inwestycyjne w dziedzinie turystyki 7.1. Infrastruktura kultury i turystyki 7.2. Promocja kultury i turystyki	XI.1. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym	6.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym	III.2. Infrastruktura turystyki kongresowej i targowej
Lubuskie	5.1. Rozwój i modernizacja regionalnej infrastruktury turystycznej i kulturowej 5.2. Rozwój i modernizacja lokalnej infrastruktury turystycznej i kulturowej	–	–	–
Łódzkie	V.4. Infrastruktura kultury III.5. Infrastruktura turystyczno-rekreacyjna	–	–	–
Małopolskie	3.1. Rozwój infrastruktury turystycznej 3.2. Rozwój produktu dziedzictwa kulturowego	XI.1. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym XI.2. Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym	6.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym	–

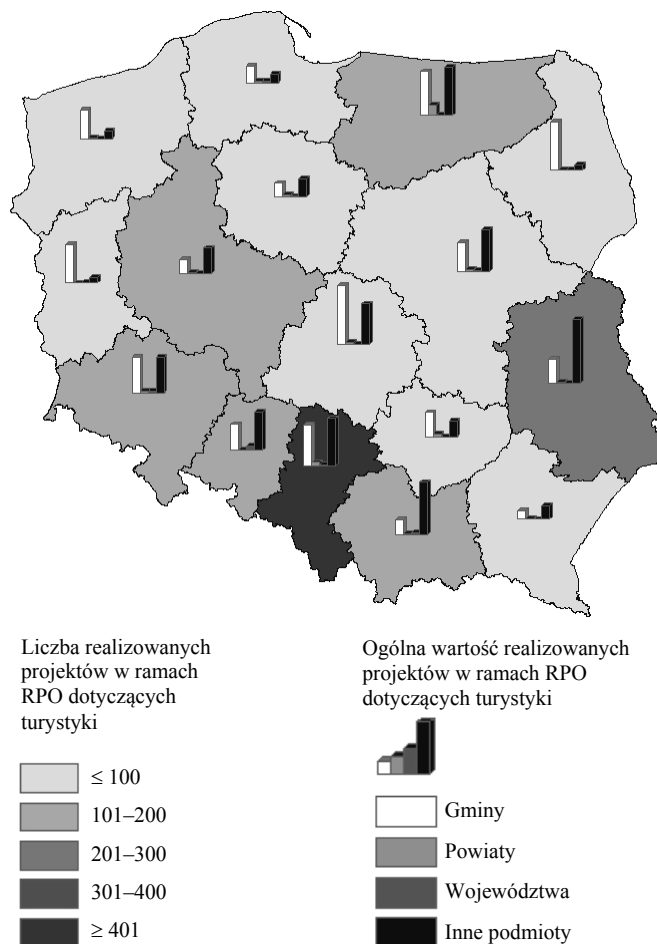
1	2	3	4	5
Mazowieckie	6.1. Kultura 6.2. Turystyka	XI.1. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym XI.2. Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym	–	–
Opolskie	1.4. Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjno-sportowej 5.3. Rozwój kultury oraz ochrona dziedzictwa kulturowego	XI.2. Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym	–	–
Podkarpackie	6. Turystyka i kultura	XI.2. Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym	6.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym	–
Podlaskie	3.1. Rozwój atrakcyjności turystycznej regionu 6.3. Infrastruktura z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa historycznego i kulturowego	XI.2. Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym	–	–
Pomorskie	6.1. Infrastruktura wzmacniająca potencjał turystyczny 6.2. Promocja i informacja turystyczna 6.3. Regionalne dziedzictwo kulturowe o potencjale turystycznym	XI.2. Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym	6.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym	–
Śląskie	3.1. Infrastruktura zaplecza turystycznego 3.2. Infrastruktura okołoturystyczna 3.3. Systemy informacji turystycznej 3.4. Promocja turystyki 4.1. Infrastruktura kultury 4.2. Systemy informacji kulturalnej 4.3. Promocja kultury	XI.1. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym XI.2. Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym	6.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym	–
Świętokrzyskie	2.3. Promocja gospodarcza i turystyczna regionu 5.3. Inwestycje w sferę dziedzictwa kulturowego, turystyki i sportu	XI.2. Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym	6.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym	III.2. Infrastruktura turystyki kongresowej i targowej
Warmińsko-mazurskie	2.1. Wzrost potencjału turystycznego 2.2. Promocja województwa i jego oferty turystycznej	XI.1. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym	6.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym	III.2. Infrastruktura turystyki kongresowej i targowej

1	2	3	4	5
Wielkopolskie	6.1. Turystyka 6.2. Rozwój kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego	XI.1. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym XI.2. Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym	6.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym	–
Zachodniopomorskie	5.1. Infrastruktura turystyczna 5.2. Rozwój kultury – ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego 5.3. Ścieżki rowerowe	–	6.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.mapadotacji.gov.pl, dostęp 20.05.2012.

Środki z budżetu Unii Europejskiej oraz towarzyszące im środki krajowe są w procedurach konkursowych rozdysponowywane na współfinansowanie (poprzez dotacje) różnorodnych projektów, które mają zwiększyć atrakcyjność turystyczną regionów. Główny strumień wydatków ukierunkowano na rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, w tym na budowę i modernizację bazy noclegowej wszystkich typów, bazy gastronomicznej oraz rozwój publicznej infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej (m.in. wielofunkcyjnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i infrastruktury uzdrowiskowej). Ze środków RPO udzielane są również dotacje inwestycyjne dla przedsiębiorstw działających w sektorze turystyki i rekreacji. Finansowane są działania z zakresu marketingu turystycznego, w tym projekty dotyczące opracowania i wdrożenia nowych produktów turystycznych, zwłaszcza o zasięgu regionalnym, oraz promocja oferty turystycznej. W większości województw wsparcie rozwoju turystyki jest zintegrowane ze wsparciem rozwoju kultury⁷. Według stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku największą liczbą realizowanych projektów finansujących rozwój turystyki mogło poszczycić się województwo śląskie, które wykonało bądź wykonuje łącznie 434 projekty na kwotę 928 312 215 zł (dofinansowanie z UE to 521 271 578 zł, czyli średnio 56% środków). Jednostki samorządu terytorialnego w województwie śląskim koordynują 174 projekty na kwotę 453 982 353 zł, w tym prawie 67% środków z UE.

⁷ Tamże, s. 14–15.

Rysunek 2. Liczba i wartość projektów finansujących rozwój turystyki w ramach RPO

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.mapadotacji.gov.pl, dostęp 20.05.2012.

Do 31 grudnia 2011 roku ze środków finansowych na lata 2007–2013 rozpoczęto lub zrealizowano w Polsce 1796 projektów na kwotę 9 856 610 537 zł, dofinansowanych w kwocie 4 661 637 120 zł ze środków UE, w tym koordynowanych jest bądź było:

- 710 projektów przez gminy,
- 78 projektów przez powiaty,
- 18 projektów przez województwa,
- 990 projektów przez inne podmioty.

Drugim, ważnym programem europejskim wspierającym rozwój turystyki w Polsce jest **Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka**.

Wśród działań zmierzających do aktywizacji rozwoju gospodarczego i wzmocnienia konkurencyjności polskiej gospodarki są inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym oraz promocja walorów turystycznych Polski. Wsparcie w ramach tych działań dotyczy największych atrakcji turystycznych Polski, decydujących o konkurencyjności polskiej oferty turystycznej na międzynarodowym rynku turystycznym, w tym projektów związanych z obiektami znajdującymi się na liście UNESCO lub uznanymi za pomniki historii, a także projektów tworzących atrakcyjną ofertę turystyczną z punktu widzenia organizowania przez Polskę Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012. Wsparciem objęto także projekty promocji i rozwoju konkurencyjnych produktów turystycznych o zasięgu ponadregionalnym⁸. Według stanu na 31 grudnia 2011 roku Polska podjęła się realizacji projektów na łączną kwotę 1 210 501 010 zł, dofinansowanych ze środków UE średnio w wysokości 48%.

W ramach działania 6.3 (Promocja turystycznych walorów Polski) realizowany jest jeden projekt o zasięgu krajowym pod hasłem *Promujmy Polskę razem*, koordynowany przez Polską Organizację Turystyczną, na kwotę 141 780 000 zł, co stanowi 12% ogółu środków przyznanych na działania z zakresu turystyki w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. W ramach działania 6.4 (Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym realizowanych) podjęto 20 projektów na łączną kwotę 1 068 721 010 zł, dofinansowanych średnio w 43%.

Wsparcie rozwoju turystyki ze środków UE odbywa się również w ramach **Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej**, realizowanego w pięciu województwach: lubelskim, podkarpackim, podlaskim, świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim. Zostało ono ukierunkowane głównie na stworzenie warunków do dynamicznego rozwoju turystyki kongresowej i targowej w Polsce Wschodniej⁹.

Na projekty budowy i modernizacji infrastruktury konferencyjnej i wystawienniczo-targowej oraz promocji zrównoważonego rozwoju turystyki (według stanu na 31.12.2011 r.) wykorzystano kwotę 447 410 862 zł, w tym dofinansowanie wyniosło 170 371 286 zł. Warto podkreślić, że ten program operacyjny

⁸ Tamże, s. 15.

⁹ Tamże, s. 16.

obejmuje działanie V.2 (Trasy rowerowe), na które nikt w latach 2007–2013 nie uzyskał dofinansowania.

Finansowanie rozwoju turystyki ze środków pomocowych Unii Europejskiej odbywa się także przez **Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko**. Z programu tego są finansowane projekty ochrony i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym, a także rozwój i poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym. Ponadto realizowanych jest 41 projektów, na które do 31 grudnia 2011 roku przekazano 2 888 662 902 zł, w tym dofinansowanie ze środków UE wyniosło 1 550 592 216 zł.

Zakończenie

Finansowanie rozwoju turystyki przez państwo oraz jednostki samorządu terytorialnego jest jednym z obowiązkowych zadań administracji publicznej. Zgodnie z obowiązującym systemem prawnym gminy, powiaty i województwa tworzą warunki do rozwoju turystyki w regionach i gminach oraz upowszechniają turystykę. Państwo natomiast sprawuje funkcje zarządcze, czyli formułuje i koordynuje politykę turystyczną, wspiera działania promujące turystykę kraju za granicą i wykonuje zadania na rzecz jej upowszechniania¹⁰.

Program realizacji wsparcia finansowego ze środków UE w latach 2007–2013 dowodzi wzrostu znaczenia finansowania rozwoju turystyki w Polsce ze środków pomocowych Unii Europejskiej za pomocą różnych programów. Należy jednak zauważyć, że wsparcie dotyczące lat 2014–2020 z pewnością zmieni mechanizm udzielania pomocy publicznej podmiotom gospodarczym, który będzie zmierzał w kierunku ograniczenia pomocy bezzwrotnej na rzecz zwiększenia roli instrumentów pomocy zwrotnej, co z pewnością będzie zauważalne również w sferze turystyki.

Literatura

Borkowski K., Łabaj M., Jordanek Z., Dudoń A., Borkowski J., *Analiza istniejącej oferty turystycznej; charakterystyka segmentów rynku*, Wyższa Szkoła Turystyki i Ekologii w Suchoj Beskidzkiej, www.babiagora.eu, dostęp 20.05.2012.

¹⁰ Tamże, s. 17.

- Gralak K., *Finansowanie rozwoju turystyki w Polsce ze środków publicznych*, w: *Wybrane aspekty funkcjonowania i rozwoju współczesnej turystyki*, red. I. Ozimek, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2011.
- Kierunki rozwoju turystyki do 2015 roku*, MSiT, Warszawa 2008.
- Kiryłuk H., *Działania powiatów i gmin na rzecz rozwoju turystyki na obszarach przyrodniczo cennych*, w: *Zarządzanie turystyką na obszarach przyrodniczo cennych*, red. B. Poskrobko, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomicznej, Białystok 2005.
- Mongiałło M., Zajkowski K., *Turystyka jako szansa rozwoju lokalnego*, „Prawo i Polityka”, www.prawoipolityka.friko.pl, dostęp 20.05.2012.
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie turystyki i rozwoju (2004/2212 (INI)) P6-TA (2005) 0337.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, DzU 2001, nr 142, poz. 1591, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku o usługach turystycznych, DzU 2004, nr 223, poz. 2268, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu przestrzennym, DzU 2003, nr 80, poz. 717, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska, tekst jednolity DzU 2008, nr 25, poz. 150, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody, tekst jednolity DzU 2009, nr 151, poz. 1220, z późn. zm..
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, DzU 2003, nr 162, poz. 1568, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, tekst jednolity DzU 2012, poz. 406.
- Ustawa z dnia 20 marca 2009 roku o bezpieczeństwie imprez masowych, DzU 2009, nr 62, poz. 504, z późn. zm..
- www.mapadotacji.gov.pl, dostęp 20.05.2012.

**POLICY SUPPORT FOR TOURISM DEVELOPMENT
IN POLAND AT REGIONAL AND LOCAL LEVEL
IN 2007–2013 ON EXAMPLE OF SELECTED OPERATIONAL PROGRAMMES**

Summary

Tourism is one of the fastest growing sectors of economy both in the European Union and in the world. The tasks recommended to all entities acting for tourism development are financed within the resources of the participants of the tourist system, i.e. Government administration bodies, territorial self-government entities of all levels, business entities and their associations, universities, entrepreneurs doing business in the field of education and experts, regional and local tourist organisations, non-governmental organisations, local communities. The resources from the European Union structural funds in 2007–2013 are also support for the tourism development in Poland.